

УДК 165.4

Креузова А. А.¹, Коваль В. М.²

¹студ. гр. УФКС-227 ЗНТУ

²старш.викл. ЗНТУ

КАТЕГОРІЯ ЧАСУ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Майже кожна філософська система, різною мірою, приділяла увагу до феномену часу. Люди античної епохи розуміли зв'язок теперішнього, минулого і майбутнього. Стародавні грецькі мислителі були все більш зацікавлені проблемами фізичного і математичного характеру. Час, як стверджували більшість філософів, починаючи з Платона: «це незворотна течія, що проходить із минулого через сьогодні у майбутнє».

За Аристотелем, час був «числом рухів стосовно перш ніж і потім». Звідси назва ідеї лінійний час. Це показує, що час немислимий і не існує поза рухом, але він і не є самим рухом.

Антична філософія внесла значний вклад в формуванні нашого погляду на час, як на щось лінійне. Античні філософи раціонально пов'язали час з рухом.

Християнство значно розширило лінійне уявлення часу, що з'явилося в античності. У середньовіччі, час поділяється на дві головні епохи: до Христа і після нього. Якщо в античності ще домінувала орієнтація на минуле, то в християнських розуміннях поняття часу надає значення як минулому (де трагедія розп'яття і Воскресіння Христового) і майбутньому (де очікується друге пришествя Христа). Ці події стають опорними для придання лінійності часу. Час стає незворотнім і остаточним. Світ рухається з акту божественного творіння до свого виконання (Страшного суду), тобто, до його неминучого завершення.

Великі наукові відкриття епохи Відродження заклали основи для наукового освоєння часу. Однак, філософія XVII-XVIII століть, розглядає поняття часу, не тільки з наукової точки зору, а також з метафізичної та духовної. Багато філософів епохи нового століття дотримувалися суб'єктивістським інтерпретаціям часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Т. Гоббс, Дж. Локк, І. Кант, Г. Гегель і т. д.).

Панівні позиції в науці до кінця 19-го століття зміцнилися за допомогою концепції часу Ньютона. За його словами поняття часу об'єктивно, воно дійсно існує. Час рухається сам по собі, без впливу нічого зовнішньої – його природа тривалість. Воно є субстанційним і самодостатнім. Цій концепції часу протистояло таке поняття часу, як тривалість процесів і ступінь зміни тіл.

Однак, тільки в середині 19-го століття філософи підійшли до того, щоб зміст часу став послідовно історичним. З того часу Західна Європа, почала відчувати підвищений інтерес до культурно - історичних тлумачень часу. Поняття часу розглядається в різних філософських течіях, як форма індивідуального буття, що конструює внутрішній світ людини: (філософія життя, феноменологія, екзистенціалізм), це призвело до створення суб'єктивістських та ірраціоналістичних поглядів на суть часу та історичний процес загалом.

У філософії з'являються концепції А. Бергсона, де час – є творчі сили людини; Е. Гуссерля, для якого час розглядається крізь призму усвідомлення його людиною; М. Хайдеггера, який розглядав час в якості того, що відкриває суть присутності.

Час, звільнившись від категоральності та абстрактності класичної філософії, більше не може знайти свого адекватного виразу в цих концепціях, тому з'являється тенденція розуміти його, як інтуїцію, втілену, наприклад, в зображення. Такий підхід є характерною рисою таких філософів, як О. Шпенглера, Ж. Дельоза.

Філософія постмодернізму відкидає ідею лінійного прогресу, лінійної історії, лінійної розгортки темпоральності і усвідомлює себе, як пост сучасність, що розгортається, «після часу» в ситуації «пост історії».

В природничо-науковому розумінні часу початку 20 століття, сформульована Ейнштейном теорія відносності, замінює Ньютонівську модель часу. Теорія відносності показала нерозривний зв'язок між простором і часом і встановила час як форму існування матерії.

Таким чином, щоразу історична епоха інтерпретувала час по-різному. Певні відмінності мають також гуманітарні та природничі наукові поняття часу. Інтерес до цього питання часу, не тільки не слабшає, але й росте і поглиблюється.